

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie

Instytut Pielęgniarstwa

Opis modułu kształcenia

Nazwa modułu (przedmiotu)		Podstawy pielęgniarstwa			Kod podmiotu	IP.1/POP-PP					
Kierunek studiów		Pielęgniarstwo									
Profil kształcenia		praktyczny									
Poziom studiów		Studia pierwszego stopnia									
Forma studiów		stacjonarny									
Semestr studiów		II									
					Zajęcia z zakresu nauk podstawowych	Nie					
Tryb zaliczenia przedmiotu		Zaliczenie na ocenę		Liczba punktów ECTS			Sposób ustalania oceny z przedmiotu				
Formy zajęć i inne		Liczba godzin zajęć w semestrze		Zajęcia teoretyczne	4	Zajęcia praktyczne		2	Praktyka zawodowa	3	Waga w %
		Całkowita	Pracy studenta	Zajęcia kontaktowe	Sposoby weryfikacji efektów kształcenia w ramach form zajęć						
Wykład		55	10	45	Zaliczenie na ocenę – sprawdzian pisemny					40%	
Ćwiczenia praktyczne		65	20	45	Zaliczenie na ocenę – sprawdzian praktyczny w warunkach symulowanych					40%	
Zajęcia praktyczne		50	10	40	Zaliczenie na ocenę – sprawdzian praktyczny w warunkach rzeczywistych					10%	
Praktyka zawodowa		120	-	120	Zaliczenie na ocenę – sprawdzian praktyczny w warunkach rzeczywistych					10%	
Razem:		290	40	250						Razem	100%
Kategoria efektów	Lp.	Efekty kształcenia dla modułu (przedmiotu)			Sposoby weryfikacji efektu kształcenia	Efekty kierunkowe	Uwagi				
Wiedza	1.	Opisuje proces pielęgnowania (istota, etapy, zasady stosowania) i primary nursing (istota, odrębności) oraz wpływ pielęgnowania tradycyjnego na funkcjonowanie praktyki pielęgniarstwa.			Sprawdzian pisemny	C.W5.					
	2.	Zna i stosuje klasyfikacje diagnoz pielęgniarstwa.			Sprawdzian pisemny	C.W6.					
	3.	Różnicuje udział pielęgniarki w zespole interdyscyplinarnym w procesie promowania zdrowia, profilaktyki, diagnozowania, leczenia i rehabilitacji.			Sprawdzian pisemny	C.W8.					
	4.	Wyjaśnia zakres działań pielęgniarki w zależności od stanu pacjenta, w tym: długotrwale unieruchomionego, z bólem, gorączką, zaburzeniami snu.			Sprawdzian pisemny	C.W9.					
	5.	Różnicuje zadania pielęgniarki w opiece nad pacjentem zdrowym, zagrożonym chorobą, chorym i o niepomysłnym rokowaniu.			Sprawdzian pisemny	C.W10.					
	6.	Charakteryzuje warunki pracy i zakres zadań zawodowych pielęgniarki.			Sprawdzian pisemny	C.W11.					
	7.	Opisuje istotę, cel, wskazania, przeciwwskazania, niebezpieczeństwa, obowiązujące zasady i strukturę wykonywania podstawowych czynności pielęgniarstwa.			Sprawdzian pisemny	C.W12.					
Umiejętności	1.	Gromadzi informacje metodą wywiadu, obserwacji, pomiarów bezpośrednich i pośrednich (skale), analizy dokumentacji (w tym analizy badań diagnostycznych), badania fizykalnego w celu rozpoznawania stanu zdrowia pacjenta i sformułowania diagnozy pielęgniarstwa.			Praca pisemna (proces pielęgnowania)	C.U2.					
	2.	Wykonuje testy diagnostyczne dla oznaczenia ciał ketonowych i glukozy we krwi i w moczu oraz cholesterolu we krwi, a także inne testy paskowe.			Sprawdzian praktyczny	C.U3.					
	3.	Oznacza glikemię za pomocą gleukometru.			Sprawdzian praktyczny	C.U4.					
	4.	Monitoruje stan zdrowia pacjenta na wszystkich etapach jego pobytu w szpitalu lub innych placówkach opieki zdrowotnej, między innymi przez ocenę podstawowych parametrów życiowych: temperatury, tętna, ciśnienia tętniczego krwi, oddechu i świadomości, masy ciała i wzrostu.			Obserwacja ciągła Sprawdzian praktyczny	C.U7.					
	5.	Dokonuje bieżącej i końcowej oceny stanu zdrowia pacjenta i skuteczności działań pielęgniarstwa.			Obserwacja ciągła	C.U8.					
	6.	Przechowuje leki zgodnie z obowiązującymi standardami.			Sprawdzian praktyczny	C.U9.					
	7.	Podaje choremu leki różnymi drogami, zgodnie z pisemnym zleceniem lekarza oraz oblicza dawki			Obserwacja ciągła Sprawdzian	C.U10.					

	leków.	praktyczny		
8.	Pomaga choremu w jedzeniu, wydalaniu, poruszaniu się i dbaniu o higienę osobistą.	Obserwacja ciągła Sprawdzian praktyczny	C.U11.	
9.	Pielegnuje skórę i jej wytwory oraz błony śluzowe z zastosowaniem środków farmakologicznych i materiałów medycznych, w tym stosuje kąpiele lecznicze.	Sprawdzian praktyczny	C.U12.	
10.	Dobiera technikę i sposoby zakładania opatrunków na rany, w tym wykorzystuje bandażowanie.	Sprawdzian praktyczny	C.U13.	
11.	Wykorzystuje różne techniki karmienia pacjenta.	Sprawdzian praktyczny	C.U14.	
12.	Wykonuje zabiegi doodbytnicze – lewatywę, wlewkę, kroplówkę, suchą rurkę do odbytu.	Sprawdzian praktyczny	C.U15.	
13.	Zakłada cewnik do pęcherza moczowego, monitoruje diurezę, usuwa cewnik, wykonuje płukanie pęcherza moczowego.	Sprawdzian praktyczny	C.U16.	
14.	Układa chorego w łóżku w pozycjach terapeutycznych i zmienia te pozycje.	Sprawdzian praktyczny	C.U17.	
15.	Wykonuje gimnastykę oddechową i drenaż złożeniowy, inhalację i odśluzowywanie dróg oddechowych.	Sprawdzian praktyczny	C.U18.	
16.	Wykonuje nacieranie, oklepywanie i inne techniki masażu klasycznego, ćwiczenia czynne i bierne.	Sprawdzian praktyczny	C.U19.	
17.	Zapewnia choremu bezpieczne otoczenie.	Obserwacja ciągła	C.U20.	
18.	Stwarza choremu warunki do snu i wypoczynku.	Obserwacja ciągła	C.U21.	
19.	Wykonuje płukanie oka i ucha.	Sprawdzian praktyczny	C.U22.	
20.	Podłącza i obsługuje zestawy do kroplowych wlewów dożylnych.	Obserwacja ciągła Sprawdzian praktyczny	C.U23.	
21.	Zakłada zgłębnik do żołądka i odbarcza treści.	Sprawdzian praktyczny	C.U24.	
22.	Stosuje zabiegi przeciwzapalne.	Sprawdzian praktyczny	C.U25.	
23.	Zakłada i usuwa cewnik z żył obwodowych.	Sprawdzian praktyczny	C.U26.	
24.	Wykonuje pulsoksymetrię.	Sprawdzian praktyczny	C.U28.	
25.	Pobiera materiał do badań laboratoryjnych i bakteriologicznych.	Sprawdzian praktyczny	C.U30.	
26.	Prowadzi dokumentację opieki pielęgniarstwa, w tym historię pielęgnowania, kartę obserwacji, kartę gorączkową, książkę raportów, kartę profilaktyki i leczenia odleżyn.	Obserwacja ciągła Sprawdzian praktyczny	C.U33.	
27.	Odnotowuje wykonanie zleceń w karcie zleceń lekarskich.	Obserwacja ciągła Sprawdzian praktyczny	C.U34.	
28.	Pomaga pacjentowi w adaptacji do warunków panujących w szpitalu i w innych przedsiębiorstwach podmiotu leczniczego.	Obserwacja ciągła	C.U35.	
Kompetencje społeczne	1.	Szanuje godność i autonomię osób powierzonych opiece.	Obserwacja ciągła	C.K1.
	2.	Przestrzega wartości, powinności i sprawności moralnych w opiece.	Obserwacja ciągła	C.K3.
	3.	Wykazuje odpowiedzialność moralną za człowieka i wykonywanie zadań zawodowych.	Obserwacja ciągła	C.K4.
	4.	Przestrzega praw pacjenta.	Obserwacja ciągła	C.K5.
	5.	Rzetelnie i dokładnie wykonuje powierzone obowiązki zawodowe.	Obserwacja ciągła	C.K6.
	6.	Przestrzega tajemnicy zawodowej.	Obserwacja ciągła	C.K7.
	7.	Współdziała w ramach zespołu interdyscyplinarnego w rozwiązywaniu dylematów etycznych z zachowaniem zasad kodeksu etyki zawodowej.	Obserwacja ciągła	C.K8.
	8.	Przejawia empatię w relacji z pacjentem i jego rodziną oraz współpracownikami.	Obserwacja ciągła	C.K10.

Prowadzący

Forma zajęć	Prowadzący zajęcia (tytuł/stopień naukowy, imię i nazwisko)
Wykład	Mgr Dariusz Klonowski
Ćwiczenia praktyczne	Mgr Agnieszka Wolińska Mgr Estera Kołat
Zajęcia praktyczne	Mgr Estera Kołat
Praktyka zawodowa	Mgr Dariusz Klonowski Mgr Agnieszka Wolińska Opiekun praktyki zawodowej - pielęgniarka lub pracownik danego przedsiębiorstwa podmiotu leczniczego (Mgr Iwona Makuch ZOZ w Nysie)

Treści kształcenia

Wykład		Metody dydaktyczne	Wykład z wykorzystaniem technik multimedialnych, dyskusja	
Lp.	Tematyka zajęć	Tematyczne efekty kształcenia W wyniku kształcenia student:		Liczba godzin
1.	Prawa pacjenta w Polsce a w wybranych krajach Unii Europejskiej.	- zna genezę i źródła praw pacjenta w Polsce i wybranych krajach europejskich, - rozumie konsekwencje rozwoju praw pacjenta w pracy pielęgniarek.		3
2.	Zakres treści dokumentacji pielęgniarskiej.	- definiuje pojęcie dokumentacji i dokumentowania na potrzeby opieki pielęgniarskiej, - określa czynniki wpływające na zakres treści, charakter i formę dokumentacji pielęgniarskiej pacjenta, - przejawia odpowiedzialność za poprawne dokumentowanie stanu pacjenta i opieki pielęgniarskiej.		4
3.	Reakcje chorego na chorobę i hospitalizację. Metody oceniania stanów emocjonalnych pacjenta.	- zna rodzaje reakcji chorego na chorobę i hospitalizację, - posiada wiedzę dotyczącą jak przeciwdziałać i łagodzić niekorzystne wpływy hospitalizacji, - zna fazy adaptacji chorego do warunków szpitalnych, - potrafi współdziałać w zespole terapeutycznym na rzecz ograniczania niekorzystnych wpływów hospitalizacji.		4
4.	Opieka paliatywna/terminalna. Metody oceniania bólu u pacjentów.	- wyjaśnia pojęcia opieka paliatywna, hospicyjna, terminalna, - zna zadania pielęgniarki w opiece nad pacjentem o niepomyślnym rokowaniu, - zna zasady leczenia przeciwbólowego w chorobach nowotworowych, - okazuje zrozumienie i wrażliwość na problemy pacjenta i jego rodziny w obliczu zbliżającej się śmierci.		4
5.	Podstawy aseptyki i antyseptyki: - pojęcia podstawowe, - zakażenia szpitalne, - metody dezynfekcji i sterylizacji, - walidacja procesów.	- określa pojęcie profilaktyki zakażeń i zna fazy profilaktyki, - zna podstawowe pojęcia epidemiologiczne i prawa szerzenia się zakażeń, - zna zasady postępowania aseptycznego i antyseptycznego, - zna sposoby dezynfekcji, sterylizacji i kontroli materiałów i sprzętu medycznego, - posiada wiedzę dotyczącą segregacji odpadów w miejscu ich powstawania oraz zna zasady postępowania z odpadami medycznymi.		8
6.	Zakres samodzielności pracy pielęgniarki w literaturze, przepisach i w praktyce zawodowej.	- omawia podstawowe dokumenty regulujące wykonywanie zawodu pielęgniarki, - zna zakres samodzielnych czynności pielęgniarskich wynikający z określonych przepisów.		4
7.	Zagadnienia prawne i etyczne związane z wykonywaniem zawodu pielęgniarki: - podstawowe uregulowania prawne, - samorząd pielęgniarek i położnych, - kodeks etyki zawodowej pielęgniarki i położnej - odpowiedzialność zawodowa pielęgniarek i położnych.	- zna podstawowe akty prawne związane z wykonywaniem zawodu oraz świadczeniem pracy, - zna strukturę, rolę i zadania samorządu pielęgniarek i położnych, - zna historię i rolę kodeksów etycznych w regulacjach zawodowych, - definiuje i różnicuje pojęcia: odpowiedzialność zawodowa, służbowa, cywilna, karna, - przedstawia źródła odpowiedzialności pielęgniarki.		6
8.	Udział pielęgniarki w procesie diagnozowania i leczenia pacjentów: - rodzaje badań diagnostycznych, - nowoczesne techniki diagnostyczne, - kompetencje pielęgniarki, - podstawowe wiadomości o lekach, - podawanie leków różnymi drogami, - dokumentowanie wykonanych zabiegów, - ewaluacja pracy pielęgniarskiej.	- zna podstawowe zasady pobierania materiału do badań diagnostycznych, - określa kompetencje pielęgniarskie w wybranych metodach diagnostycznych i leczniczych, - zna nowoczesne i tradycyjne techniki diagnostyczne, - zna mechanizm działania leków w organizmie, - zna zasady przygotowywania, podawania leków różnymi drogami oraz zasady dokumentowania wykonanych zabiegów, - ocenia prawidłowość wykonania wybranych zabiegów diagnostyczno-terapeutycznych.		6
9.	Zagadnienia związane z praktyczną	- zna przepisy regulujące stosunek pracy,		6

stroną zawodu: - organizacja pracy pielęgniarskiej, - specyfika pracy zmianowej i nocnej, - dydaktyka w pracy pielęgniarskiej.	-określa zapotrzebowanie na opiekę pielęgniarską, - zna zasady bezpiecznej organizacji pracy, - zna zasady motywowania, nagradzania i karania pracowników, - charakteryzuje metody nauczania, - posiada wiedzę dotyczącą stosowania wybranej metody w określonej sytuacji dydaktycznej.	
Razem liczba godzin:		45

Ćwiczenia praktyczne		Metody dydaktyczne	Pokaz, instruktaż wstępny, bieżący i końcowy, objaśnienie, wyjaśnienie	
Lp.	Tematyka zajęć	Tematyczne efekty kształcenia W wyniku kształcenia student:		Liczba godzin
1.	Działania lecznicze wynikające z diagnozy lekarskiej i pielęgniarskiej. Udział pielęgniarki w leczeniu farmakologicznym.	- wykonuje zabiegi w obrębie układu pokarmowego: zgłębnikuje żołądek, podaje leki przez układ pokarmowy, - wykonuje zabiegi w obrębie układu moczowego: cewnikuje pęcherz moczowy, prowadzi płukanie pęcherza moczowego, podaje leki przez układ moczowy, - wykonuje zabiegi w obrębie układu oddechowego: stosuje drenaż ułożeniowy, odsluzowuje drzewo oskrzelowe, prowadzi tlenoterapię, pielęgnuje tracheotomię, podaje leki przez układ oddechowy.		16
2.	Podawanie leków drogą wstrzyknięć	- podaje leki drogą dotkankową: podskórną, śródskórną (próby uczuleniowe), domięśniowo, - zakłada kaniulę dożylną, - przygotowuje zestaw kroplowy i przetacza płyny infuzyjne.		24
3.	Współdziałanie pielęgniarki w badaniach diagnostycznych.	Pobiera materiał do badań diagnostycznych (kał, moczu, wymazy). Zakłada zgłębnik do żołądka w celu odbarczenia treści i w celu prowadzenia karmienia przez sondę. Pobiera materiał do badań drogą nakłuć. Pobiera krew włósczkową i żylną.		5
Razem liczba godzin:				45

Zajęcia praktyczne		Metody dydaktyczne	Pokaz, instruktaż wstępny, bieżący i końcowy, pogadanka, opis, objaśnienie, wyjaśnienie	
Lp.	Tematyka zajęć	Tematyczne efekty kształcenia W wyniku kształcenia student:		Liczba godzin
1.	Udział pielęgniarki w procesie diagnozowania i leczenia.	- przygotowuje pacjenta i zestaw oraz asystuje przy badaniach diagnostycznych, - pobiera krew do badań laboratoryjnych, - przygotowuje pacjenta do badań endoskopowych, - zabezpieczenie materiał diagnostyczny, - realizuje zlecenia lekarskie, - podaje leki doustnie, - podaje leki dotkankowo: iniekcje podskórne, domięśniowe i dożylnie, - podaje insulinę i heparynę oraz wyjaśnia zasady ich podawania, - podaje leki do oka, ucha, nosa, na skórę i na błony śluzowe, doodbytniczo, - stosuje podstawowe zabiegi fizykoterapeutyczne, - dokumentuje podjęte czynności i zabiegi leczniczo-pielęgnacyjne, - doskonali umiejętności nawiązywania kontaktu interpersonalnego z współpracownikami.		8
2.	Pielęgnowanie pacjenta z zaburzeniami termoregulacji.	- prowadzi pomiar temperatury ciała, - prowadzi kartę gorączkową, - stosuje farmakologiczne i nefarmakologiczne sposoby zwalczania gorączki, - pielęgnuje pacjenta z gorączką, - właściwie postępuje w przypadku oziębienia ciała, - wykazuje postawę empatii i wrażliwości na potrzeby pacjentów.		8
3.	Pielęgnowanie pacjenta z zaburzeniami ze strony przewodu pokarmowego.	- prowadzi żywienie chorego w różnych stanach chorobowych, - karmi pacjenta przez sondę, - karmi pacjenta przez przetoki odżywcze: gastrostomię i jejunostomię, - prowadzi żywienie pozajelitowe, - stosuje zabiegi dorektalne: sucha rurka doodbytnicza, lewatywa, wlewka przeczyszczająca i lecznicza, kroplowy wlew doodbytniczy, - dokumentuje podjęte czynności i zabiegi leczniczo-pielęgnacyjne, - zapewnia pacjentowi bezpieczeństwo poprzez postępowanie zgodne z przyjętymi standardami i procedurami.		8

4.	Pielęgnowanie pacjenta z zaburzeniami w funkcjonowaniu układu oddechowego i układu krążenia.	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzi toaletę drzewa oskrzelowego, - wykonuje nebulizację, - odśluzowuje drzewo oskrzelowe, - stosuje drenaż ułożeniowy, - prowadzi gimnastykę oddechową, - prowadzi tlenoterapię, - dokonuje pomiaru parametrów gazometrycznych, - pielęgnuje pacjenta z tracheostomią, - prowadzi pomiar i właściwie interpretuje wyniki tętna i ciśnienia tętniczego krwi oraz je dokumentuje, - wykonuje EKG, - podaje leki nasercowe na zlecenie lekarza, - monitoruje stan pacjenta, - wykazuje postawę odpowiedzialności, sprawności i konsekwencji w działaniach na rzecz pacjenta. 	8
5.	Pielęgnowanie pacjenta z zaburzeniami ze strony układu moczowego. Poradnictwo pielęgniarskie w zakresie samoopieki.	<ul style="list-style-type: none"> - pielęgnuje pacjenta z cewnikiem założonym do pęcherza moczowego, - zakłada cewnik urologiczny do pęcherza moczowego, - prowadzi godzinową i dobową zbiórkę moczu oraz bilans płynów, - podaje leki do pęcherza moczowego, - pielęgnuje pacjenta z ureostomią, - przygotowuje pacjenta i jego rodzinę do samoopieki w określonym przypadku, - wykazuje postawę indywidualnego podejścia do pacjenta, - doskonali umiejętności komunikowania się z pacjentem i jego rodziną. 	8
Razem liczba godzin:			40

Praktyka zawodowa IZBA PRZYJĘĆ, SZPITALNY ODDZIAŁ RATUNKOWY	Wykaz umiejętności praktycznych W wyniku kształcenia praktycznego student:
<ul style="list-style-type: none"> - poznaje specyfikę pracy na izbie przyjęć, w szpitalnym oddziale ratunkowym, - przyjmuje chorego do szpitala w trybie planowym i w trybie „ostрым”, - prowadzi dokumentację obowiązującą przy przyjęciu pacjenta do szpitala, - pomaga pacjentowi w zaadaptowaniu się w nowych warunkach szpitalnych; zapoznaje pacjenta z Kartą Praw Pacjenta, - przyjmuje pacjenta do określonego oddziału oraz prowadzi dokumentację chorego w oddziale, - pobiera materiał do badań diagnostycznych (pobieranie moczu, kału, krwi żyłnej i włosniczkowej), - samodzielnie dokonuje i dokumentuje pomiary parametrów życiowych chorego: tętna, ciśnienia tętniczego krwi, temperatury i oddechu, - wykonuje EKG, - wykonuje toaletę ciała chorego w łóżku, - prowadzi toaletę p/odleży nową, - zmienia bieliznę osobistą pacjenta i bieliznę pościelową, - prowadzi uruchamianie chorego, - zmienia pozycję ciała ciężko chorego, - pomaga pacjentowi w przemieszczaniu się oraz bezpiecznie transportuje chorego, - przygotowuje chorego do badań diagnostycznych i otacza opieką w czasie oraz po badaniu, - podaje leki drogą: układu oddechowego, doustną, dorektalną, dotkankową i na skórę oraz przez błony śluzowe, - zakłada cewnik do pęcherza moczowego, monitoruje diurezę, usuwa cewnik, - właściwie komunikuje się z pacjentem, jego rodziną i zespołem terapeutycznym, - zakłada zgłębnik do żołądka i odbarcza treści, - planuje opiekę pielęgniarską - stawia diagnozę pielęgniarską, przeprowadza wywiad pielęgniarski (gromadzenie, analizowanie i wartościowanie danych), - rozpoznaje problemy pielęgnacyjne, - określa cele i planuje opiekę, - ocenia wdrożoną opiekę pielęgniarską, - opracowuje sprawozdanie pisemne, - rozpoznaje stan pacjentów z zaburzeniami poszczególnych układów, narządów i zmysłów oraz określa zasady i zakres opieki pielęgniarskiej, - stosuje metody edukacji zdrowotnej w zakresie przygotowania pacjenta (w tym jego rodziny) do samoopieki. 	
Ogólna liczba godzin: 120	

Literatura podstawowa:

1.	Pielęgniarstwo : podręcznik dla studiów medycznych / red. Kazimiera Zahradniczek; Wiesława Ciechaniewicz [et al.]. - Warszawa : Wydaw. Lekarskie PZWL, 2004.
2.	Pielęgniarstwo : ćwiczenia / red. Wiesława Ciechaniewicz. - Warszawa : Wydaw. Lekarskie PZWL, 2006.
3.	Podstawy pielęgniarstwa : podręcznik dla studentów i absolwentów kierunków pielęgniarstwo i położnictwo / red. Barbara Ślusarska, Danuta Zarzycka, Kazimiera Zahradniczek; Wiesława Ciechaniewicz [et al.]. - Lublin : Czelej, 2008.
4.	Procedury pielęgniarskie : podręcznik dla studiów medycznych / red. Maria Kózka, Lucyna Płaszewska-Żywko. - Warszawa : Wydaw. Lekarskie PZWL, cop. 2009.
5.	Diagnozy i interwencje pielęgniarskie : podręcznik dla studiów medycznych / red. Maria Kózka, Lucyna Płaszewska-Żywko; Grażyna Cepuch [et al.]. - Warszawa : Wydaw. Lekarskie PZWL, cop. 2008.
6.	Modele opieki pielęgniarskiej nad chorym dorosłym : podręcznik dla studiów medycznych / red. nauk. Maria Kózka, Lucyna

	Płaszewska-Żywko ; [aut. Iwona Bodys-Cupak et al.]- Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, cop. 2010.
7.	Technika zabiegów pielęgniarstkich / Norma Dison; tł. z ang. Krzysztof Bielecki, Janusz Kącki, Danuta Stryjecka-Rowińska. - Wyd. 3. - Warszawa : Wydaw. Lekarskie PZWL, cop. 1998.
8.	Wstrzyknięcia śródskórne, podskórne, domięśniowe i dożylne : podręcznik dla studiów medycznych / Wiesława Ciechaniewicz, Elżbieta Grochans, Ewa Łoś.- Warszawa : Wydaw. Lekarskie PZWL, cop. 2007.

Literatura uzupełniająca:

1.	Procedury zabiegowe/ Tim Nutbeam , Ron Daniels - red. nauk. tłum. Leon Drobnik, Iwona Trojanowska I. - Warszawa : Wydaw. Lekarskie PZWL , 2012.
2.	Encyklopedia dla pielęgniarzek i położnych. T. 1, 2,3/ red. nauk. Teresa Widomska-Czekajnska, Jolanta Górajek-Jóźwik ; [aut. Krystyna Bernat et al.]- Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2010.
3.	Pielęgniarstwo w Polsce i na świecie : kompendium wiedzy dla studentów pielęgniarstwa / Wiesława Włodarczak.- Piła : Wydawnictwo Tekst, 2009.
4.	Uregulowania prawne dotyczące wykonywania zawodu pielęgniarzki / Anna Stychlerz. - Stan prawny: 1 kwietnia 2009 r.. - Warszawa : Wydaw. Lekarskie PZWL, cop. 2009.
5.	Wprowadzenie do diagnozy pielęgniarzkiej : podręcznik dla studiów medycznych / red. Jolanta Górajek-Jóźwik ; Wiesława Ciechaniewicz [et al.]. - Warszawa : Wydaw. Lekarskie PZWL, cop. 2007.
6.	Stanowisko pracy pielęgniarzki : aspekty organizacji i ergonomii / Maria Kosińska, Ewa Kułagowska. - Katowice : Śląska Akademia Medyczna, cop. 2003.
7.	Opatrywanie ran, wiedza i umiejętności/ Małgorzata Budynek , Cyprian Nowacki. – Lublin :Makmed, 2008.
8.	Leczenie odleżyn i ran przewlekłych / Grzegorz Krasowski, Marek Kruk. - Warszawa : Wydaw. Lekarskie PZWL, 2008.
9.	Wybrane modele pielęgniarstwa : podstawa praktyki pielęgniarzkiej / Stefania Poznańska, Lucyna Płaszewska-Żywko. - Kraków : Wydaw. Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2001.
10.	Wstrzyknięcia domięśniowe : podręcznik dla studiów medycznych / Alina Dzirba.- Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, cop. 2010.
11.	Badania laboratoryjne i obrazowe dla pielęgniarzek / Bonita Morrow Cavanaugh ; tł. z ang. Wojciech Rowiński.- Warszawa : Wydaw. Lekarskie PZWL, 2007.
12.	CZASOPISMA: Pielęgniarstwo XXI wieku, Problemy Pielęgniarstwa, Magazyn Pielęgniarzki i Położnej, Postępy Nauk Medycznych.

.....

Koordynator modułu (przedmiotu)
podpis

.....

Dyrektor Instytutu
pieczęć i podpis